

POSUDEK OPONENTA HABILITAČNÍ PRÁCE

Masarykova univerzita

Uchazečka

JUDr. Tereza Kyselovská, Ph.D.

Habilitační práce

Mezinárodní právo soukromé a moderní trendy v úpravě práv k duševnímu vlastnictví

Oponent

Prof. JUDr. Vladimír Týč, CSc.

**Pracoviště oponenta,
instituce**

Masarykova univerzita, Právnická fakulta, katedra mezinárodního a evropského práva

Aktuálnost tématu

Zkoumání vztahu a interakce mezinárodního práva soukromého (MPS) s úpravou práv k duševnímu vlastnictví nemůže nebýt v současné době vysoce aktuální již z povahy věci. Mezinárodní charakter práv k duševnímu vlastnictví je důvodem toho, že jejich úprava musí být „zvládnuta“ z hlediska mezinárodního prvku, což nutně vyžaduje použití nástroje, jímž je MPS. To se v době po vstupu ČR do EU velmi změnilo a dále se vyvíjí, a to včetně právě zkoumané oblasti. A právo duševního vlastnictví v širším smyslu, jakožto rychle se vyvíjející specifická oblast práva, je hybridem zasahujícím jak do práva veřejného, tak soukromého. Kromě toho prameny MPS i práva duševního vlastnictví jsou kromě vnitrostátního práva obsaženy také v právu mezinárodním a evropském (EU). A k tomu ještě u obojího navazuje na právo hmotné i úprava procesně právní, zejména soudní příslušnosti. A ještě dále – nové prostředky elektronické komunikace narušují tradiční právní konstrukce a činí ochranu některých práv velmi obtížnou. MPS se s těmito změnami musí vypořádat.

Od autorky tak lze očekávat, že toto složité klubko rozmotá a zpřehlední, aby bylo možné pochopit roli MPS při úpravě práv k duševnímu vlastnictví, která mají dnes již vesměs mezinárodní rozměr.

Přístup k řešení – cíle práce

Autorka zkoumá normy MPS z hlediska toho, jak upravují, tedy řeší střet národních právních řádů, na jejichž základě je nebo může být poskytována ochrana práv k duševnímu vlastnictví (rozhodné právo), resp. jak určují (mezinárodní) soudní příslušnost pro eventuální spory. Stanovila si tyto cíle práce (str. 54 a 55):

1. Vymežit působnost účinků legis loci protectionis, tedy určit, jaké otázky se řídí právem země, pro kterou je poskytována ochrana – vhodnost tohoto hraničního určovatele v různých situacích, včetně např. vlivu internetu.
2. Identifikovat problematická místa kolizní úpravy v evropském, a tedy zároveň českém právu a navrhnout vhodnější úpravu de lege ferenda, a to u smluvních závazků.

3. Identifikovat problematická místa procesní úpravy tamtéž, zejména určení sudiště, a navrhnout vhodnější úpravu de lege ferenda (určení mezinárodní příslušnosti u smluvních závazků).

4. Identifikovat problematická místa kolizní úpravy a navrhnout vhodnější úpravu de lege ferenda u mimosmluvních závazkových vztahů vyplývajících z porušení práv k duševnímu vlastnictví.

5. Identifikovat problematická místa procesní úpravy a navrhnout vhodnější úpravu de lege ferenda (určení mezinárodní příslušnosti u mimosmluvních závazků).

Tyto cíle jsou dále rozváděny cestou dílčích výzkumných otázek.

Účelem práce není řešit jeden určitý problém, ale kriticky analyzovat existující platnou právní úpravu kolizního a mezinárodně procesního práva jakožto komponentů MPS a navrhnout její vylepšení na základě dosavadních praktických zkušeností i teoretických úvah týkajících se ochrany práv k duševnímu vlastnictví v mezinárodním měřítku, včetně reakce na nové prostředky elektronické komunikace.

Charakter a ráz habilitačního spisu – struktura a způsob výkladu

Práce je přiměřeně rozsáhlá (190 stran textu + 20 stran zdrojů). Je přehledně a logicky členěna. Struktura práce odpovídá výše uvedeným cílům, i když ne zcela. Kapitola 1 o cca 40 stranách je nadepsána jako „Úvod“, avšak je mnohem více než úvodem. Obsahuje nejprve základní východiska pojmů, jako je „MPS“ a „práva k duševnímu vlastnictví“. To určitě uvítá čtenář, pro kterého není MPS každodenním zažitým prostředím, v němž se pohybuje zcela suverénně. Hned však následuje pojednání o dalších pojmech, které jsou dále klíčové pro téma práce jako takové, tedy pro určení rozhodného práva pro práva k duševnímu vlastnictví: „teritorialita“ a „internet“.

Následná kapitola 2 již velmi podrobně analyzuje platnou právní úpravu obsaženou v unijních nařízeních (Řím I a II – kolizní otázky a Brusel Ibis – procesní věci).

Prvnímu cíli práce, tedy účinkům legis loci protectionis, je věnována podkapitola 2.2. – Práva k duševnímu vlastnictví jako práva absolutní povahy. Jedná se zde především o otázky vzniku těchto práv a jejich obsahu. Vznik některých práv, zejména průmyslových, je vázán na akt státního orgánu (udělení, registrace), čímž vlastně zasahuje do práva veřejného a je tak vyloučeno použití jiného právního řádu. Dále autorka rozsah použití tohoto právního řádu blíže specifikuje.

Zbytek kapitoly 2 pojednává o kolizních otázkách vznikajících při dispozici s těmito právy (smluvní závazkové vztahy) a při jejich porušování (mimosmluvní závazky) a dále o určení mezinárodní soudní příslušnosti.

Kapitola 3 je věnována stejným otázkám, ale z hlediska kritické analýzy platné právní úpravy s návrhy de lege ferenda na její vylepšení.

Rozbor obsažený ve všech kapitolách je velmi podrobný. Je proveden zasvěceně a se znalostí věci. Proto také návrhů na změny platné úpravy (kapitola 3) je značný počet. Není možné je zde vyhodnotit jednotlivě, avšak je možné s jistotou konstatovat, že autorka vycházela nejen z praktických aplikačních zkušeností soudů, které lze zjistit z judikatury, ale i z nutnosti přizpůsobit současnou úpravu novým jevům, které se vymykají zavázaným postupům (zejména nové prostředky

elektronické komunikace, které mimo jiné usnadňují porušování práv autorských a souvisejících a pro které je tradiční teritorialita téměř prázdným pojmem).

Použitá metodologie

Autorka používá běžné osvědčené metody, které jsou pro tuto práci velmi vhodné. Využívá metodu teoretické analýzy platných vybraných právních předpisů a relevantní judikatury, dále je použita kromě analýzy a syntézy také metoda indukce, dedukce a komparace.

Autorka samozřejmě pracuje se soudní judikaturou, především Soudního dvora EU.

Dosažené výsledky – kvalita, původnost, uplatnitelnost pro rozvoj oboru a další vědecké bádání

Výsledky práce jsou především závěry kritické analýzy platné právní úpravy a následně návrhy jejích korekcí. Ty jsou vypracovány zcela tvůrčím, ale promyšleným způsobem. Jsou formulovány tak, že mohou sloužit přímo jako návrhy legislativních změn.

Vědecký význam práce je v tom, že poskytuje v ČR první komplexní nástin této problematiky. Může z ní vycházet další výzkum, a to i jednotlivých dílčích otázek, kterých je nepřeberné množství. V právní praxi může být práce použita mimo jiné jako komentář současné právní úpravy EU platné v ČR (nařízení Řím I a II, Brusel Ibis).

Rozsáhlý seznam použitých zdrojů může navíc sloužit jako informace o pramenech k dalšímu studiu či výzkumu.

Formální úprava a jazyková úroveň práce

Po této stránce je práce rovněž bez připomínek. Je psána svěžím a srozumitelným jazykem, bez jakýchkoli chyb. Citace zdrojů jsou prováděny podle pravidel.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

Analýza celé problematiky i závěry a návrhy legislativních změn jsou napsány jasně a jednoznačně, takže v tomto směru není třeba vznášet žádných dotazů. Snad jen dvě vyjasňující otázky:

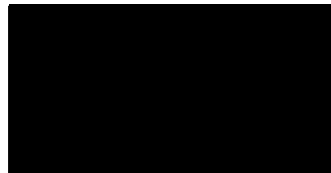
1. Lex loci protectionis je chápáno jako právo státu, který právo přiznal, rozumí se udělil úředním rozhodnutím. Některá práva ale mohou vzniknout rozhodnutím orgánu mezinárodní organizace, nikoli státu, např. práva k unijní ochranné známce vznikají zapsáním do rejstříku EU. Který právní řád zde bude lex loci protectionis, když locus není stát?
2. Na str. 192 v závěru práce autorka vyjadřuje optimistický postoj k možné adaptaci norem MPS na rychlé technologické změny (např. internet) nahrazením hraničních určovatelných vázaných na místo (lex loci ...) vhodnějšími. To je určitě správný názor, ale může zde být problém s nástrojem těchto změn, jímž bude mimo jiné soudní judikatura, jak autorka podotýká. Soudy, které budou rozhodovat precedenčním

způsobem, budou dva: Soudní dvůr EU, velmi tvůrčí a pružný soud při dotváření práva, a vedle něj Jednotný patentový soud, který u států, které přijaly evropský patent s jednotným účinkem, nahradí u těchto sporů národní soudy. Tento druhý soud nově ustavený se zatím ještě neměl příležitost projevit, ale brzy začne také chrlít rozhodnutí. Jak by se řešil eventuální rozpor mezi pragmatickým rozhodováním Soudního dvora a (možná) konzervativnějším rozhodováním Jednotného patentového soudu?

Závěr

Habilitační práce JUDr. Terezy Kyselovské, Ph.D. „Mezinárodní právo soukromé a moderní trendy v úpravě práv k duševnímu vlastnictví“, je kvalitním dílem, pečlivě napsaným, vytvořeným s přehledem a vyznačujícím se tvůrčím přístupem založeným na zevrubné znalosti věci. Práce **splňuje požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Mezinárodní právo soukromé.**

V Rosicích u Brna dne 19.5.2023

prof. JUDr. Vladimír Týč, CSc.